

Nr 533.

Av herr Nilsson i Svalöv **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 111, angående anslag för en dyrortsundersökning, m. m.

I proposition nr 111 har framlagts förslag till principer för en dyrortsundersökning som underlag för en allmän omgruppering av orterna. Den nuvarande dyrortsgrupperingen har förorsakat missnöje, vilket icke endast yttrat sig i klagomål från enskilda orter utan även framträtt i den offentliga debatten. I riksdagen ha sålunda varje år sedan 1948 framlagts motioner om revidering eller avskaffande av dyrortsgrupperingen.

1950 års dyrortssakkunniga ha i sitt betänkande (SOU 1951:7) gjort följande allmänna uttalande: "De mätbara skillnaderna i dyrhet mellan olika orter ha enligt de efter hand utförda prisundersökningarna successivt starkt minskats". En sammanpressning av spännvidden mellan de dyraste och billigaste orterna har således ägt rum. Härtill kommer att vissa andra faktorer, vilka icke äro direkt mätbara, ytterligare torde minska skillnaderna i dyrhet.

Som framhållits i ovanstående har den mätbara skillnaden i dyrhet minskats. Man kan emellertid icke räkna med att en motsvarande utjämning ägt rum vad beträffar de faktiska konsumtionsmöjligheterna (tillgång på varor av olika slag etc.). Enligt vår mening är detta av stor betydelse med tanke på att landsbygdsbefolkningen bör tillförsäkras samma levnadsstandard som gäller för övriga folkgrupper. Ett bibehållande av dyrortsgrupperingen torde icke medföra att dessa olikheter utjämnas även om vissa speciella landsbygdstillägg beaktas. Därför bör vid den planerade dyrortsundersökningen ökad hänsyn tagas till den standardskillnad som råder i olika kommuner och till de merkostnader, som invånarna i en lägre standardgrupp nödgas vidkännas för att neutralisera verkningarna därav. Visserligen skulle ett sådant hänsynstagande komma att giva till resultat, att en såsom billig rubricerad kommun komme att framstå som minst lika dyr som en kommun, som hänförts till en högre ortsgrupp. Men hänsyn till de olika möjligheter till utbildning, läkarvård, kulturella förströelser m. m., som kommunerna kunna bereda sina invånare, måste dock detta anses skäligt. Uteslutas de kostnader, som i detta sammanhang kunna komma i fråga, ställas mycket väsentliga utgiftsbehov utanför dyrortsgrupperingen. I de skäl för industriens lokalisering till landsbygden, som anföras mot en avveckling av dyrortsgrupperingen, torde icke tillräckligt stor hänsyn

ha tagits till arbetskraftens villighet att förflyta sig till eller bo kvar i en låg dyrort. Det nuvarande skärpta arbetsmarknadsläget, vilket troligtvis kommer att fortsätta inom överskådlig tid, torde medföra att arbetskraftens flyttningsvillighet är den mest avgörande faktorn för industriens lokalisering. De fördelar med hänsyn till produktionskostnaderna som betingas av låga löner, vilka uppväga de högre transportkostnaderna, torde således icke längre vara den betydelsefullaste faktorn, när det gäller lokalisering av industri till landsbygden. Avståndet från arbetsplatsen till större central har i rekryteringshänseende särskild betydelse, då det gäller tjänstemän, som i sin tidigare verksamhet vistats på orter, där tillgång på kulturella institutioner, fortbildningsmöjligheter m. m. finnes. Den nuvarande dyrortsgrupperingen gör det även svårt att förvärva och bibehålla personal på landsbygden i sådana befattningar, som endast i begränsad utsträckning kunna rekryteras från ortens befolkning.

Landsbygdens avståndsdyrhet är en fråga av dominerande betydelse, speciellt för Norrland. Samtidigt som andra regionala prisvariationer minskats har en ökning i avståndsdyrheten ägt rum dels genom att resekostnaderna blivit högre och dels genom att värdet i den tid som går till spillo ökats. Att denna avståndsdyrhet kan vara svår att mäta är uppenbart. Vi anse, att den dock är av så avgörande betydelse vid tillämpandet av likastandardprincipen att denna faktor måste beaktas.

Vad angår den i proposition nr 111 närmast berörda frågan, nämligen den nu aktuella dyrortsundersökningen, ha dyrortssakkunniga i sitt betänkande anfört att målet för dyrortsundersökningen bör vara att mera göra en dyrområdesindelning än en dyrortsindelning, varvid områdesgränserna i första hand böra följa länsgränserna. Ett motiv för att en dylik indelning skulle vara mera rättvisande än den nuvarande är att utgifterna för livsmedel visa mindre skiljaktigheter mellan de olika orterna, medan däremot klara skiljaktigheter föreligga mellan landets olika delar. För vår del vilja vi hänvisa till de speciella förhållanden som råda för övre Norrland i förhållande till övriga delar av Sverige med anledning av olikheterna i utgiftskostnader. I övrigt böra endast markerade avvikelser få bryta enhetligheten.

Vad angår prisinsamling och varuurlval vilja vi framhålla angelägenheten av att prisombuden utväljas med största omsorg samt att allmänheten beredes tillfälle att granska de insamlade prisuppgifterna. Det är även angeläget att den konsumtionsundersökning, som enligt propositionen skall ske för landsbygden, slutföres i så god tid, att det insamlade materialet skall kunna sammanställas till en genomsnittsbudget *senast* våren 1952.

Det må framhållas att en beräkning av skatternas inverkan på lev-

nadskostnaderna som endast tar hänsyn till de under 1951 uppgjorda budgeterna skulle giva ett vilseledande resultat. En betydande nedpressning av skatterna i de berörda kommunerna har ägt rum med tanke på kommunsammanslagningen. Därtill kommer att den kommunala standarden i många kommuner är relativt låg och att man därför icke i utdebiteringen det första verksamhetsåret kan vänta sig något uttryck för en väsentlig standardhöjning. De första kommunala skattesatserna för storkommunerna komma därför säkerligen att i genomsnitt ligga under vad som kommer att utdebiteras de närmast följande åren. Ett uppjusterat skattetryck bör därför läggas till grund för beräkningen av levnadskostnaderna.

Sammanfattningsvis vilja vi framhålla att dyrortsundersökningens mål bör vara att skapa möjligheter för en successiv avveckling av dyrortsgrupperingen. En tillfällig övergång till dyrområden i stället för dyrorter med omedelbart slopande av den lägsta gruppen synes oss därvid vara en lämplig åtgärd.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 111 måtte dels beakta de synpunkter vi ovan anført, dels ock att riksdagen måtte uttala, att målet för den planerade dyrortsundersökningen skall vara att möjligheter skapas för en successiv avveckling av dyrortsgrupperingen och i avvaktan härå besluta om omedelbart slopande av dyrortsgrupp I.

Stockholm den 10 april 1951.

Eric Nilsson
i Svalöv.

Einar Hægglom.

Jöns Nilsson
i Bästekille.

C. Oscar Nolin.

Atarik Hagård.

Albert Larsson,
Karlstad.

Folke Kyling.

Jean Braconier.

Ernst V. Staxäng.